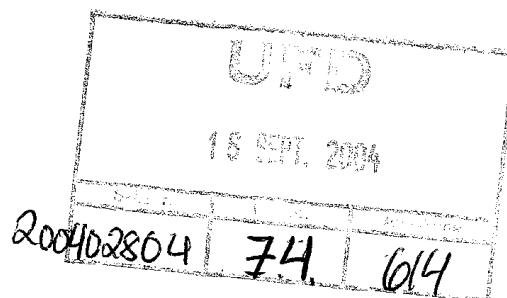

Utdannings- og forskningsdepartementet
Postboks 8119 Dep

0032 OSLO

Deres ref.:
200402804

Vår ref.:
04/1131/008/fm/sf

Dato:
15.9.2004.

**HØRINGSUTTALELSE TIL FORSLAG OM ENDRING I FORSKRIFT OM
OPPTAKSKRAV TIL GRUNNUTDANNINGER VED UNIVERSITETER OG
HØGSKOLER: §8 SPESIELLE OPPTAKSKRAV**

Vi vises til brev fra Utdannings- og forskningsdepartementet (UFD) av 23.6.04, med forslag til nye opptakskrav bl.a. til allmennlærerutdanningen. Forslaget omfatter også forslag som vedrører to andre utdanninger, men det avgies ikke uttalelse til disse fra Høgskolen i Bodø (HBO).

UFD hevder i sitt brev at allmennlærerutdanningen står i en særstilling i utdanningssystemet, og at det derfor er avgjørende at denne holder høy kvalitet og at den trekker til seg kompetente og motiverte studenter. Signaleffekten av å skjerpe opptakskravene understrekes.

Det argumenteres også med at en midlertidig reduksjon i produksjonen av allmennlærere som en konsekvens av skjerpede opptakskrav, ikke vil skape akutt lærermangel. Dette skyldes at avgangen av allmennlærere, som når pensjonsalder, er lavere enn produksjonen av nye kandidater de nærmeste 10 år.

Departementets forslag bygger på tre hovedløsninger, hver med to alternative løsninger. Ut fra dette framkommer seks alternativ:

1. Karakteren 3 som minstekrav i norsk og matematikk
2. Karakteren 4 i norsk og matematikk
3. Minstekrav om 40 skolepoeng
4. Minstekrav om 35 skolepoeng
5. Minstekrav om 40 skolepoeng og minst 3 i norsk og matematikk
6. Minstekrav om 35 skolepoeng og minst 3 i norsk og matematikk

Ut fra opptaksstatistikk fra Samordna Opptak (SO) for årene 2001-2003 viser det seg at om disse opptakskravene hadde vært brukt i denne perioden ville alternativ 2 kun "sluppet inn" 30,4 % av de som reelt ble tatt opp i perioden. Dernest følger alternativ 3 med 60,4 % og alternativ 5 med 63,8 %. Alternativ 6, 1 og 4 ville sluppet gjennom henholdsvis 76,3, 77,6 og 85,4 % av de som reelt ble tatt opp.

Departementets begrunnelse for å innføre karakterkrav er å sikre gode lærere med bedre faglige kvalifikasjoner i norsk skole, og da spesielt i matematikk og norsk. Gjennom å stille spesielle krav til fagene mener departementet at det vil bli sendt ut signaler om at allmennlærerutdanningen er et krevende studium. Hovedtillitsvalgte blant studentene

framhever at rekruttering til høgskolene skjer gjennom fornøyde studenters positive omtale av institusjonene. Begrunnelsen om å høyne opptakskravene sender derfor nødvendigvis ikke signaler til ungdom i den videregående skole. Studentene har gitt uttrykk for at positiv og respektfull omtale vil sende kommende studenter signaler om at det i læreryrket kreves kunnskap, motivasjon, arbeidsinnsats og utholdenhet. Fra studentorganisasjonenes side framheves det videre at det viktigste er å uteksaminere yrkesstolte, faglig dyktige og skikkete lærere. De jobber derfor for at studiet skal bli mer krevende, noe de mener kvalitetsreformen bidrar til i dag.

Vi vil først slutte oss til ønsket om å signalisere til potensielle søkere at vi ønsker å rekruttere de beste til allmennlærerutdanningen, nettopp ut fra den avgjørende betydning denne lærergruppen har for elevers læring gjennom hele skolesystemet. Vi slutter oss derfor til forslaget om å stille spesielle opptakskrav. Vi mener imidlertid at en slik ordning må følges nøye opp m.h.t. utilsiktede konsekvenser. Ordningen bør derfor evalueres etter et par år og eventuelt justeres. I høringsuttalelsen poengteres det at *"spesielle opptakskrav bør varsles i god tid slik at elevene i videregående opplæring vet hvilke krav som stilles for opptak. Departementet tar sikte på at karakterkrav for opptak til allmennlærerutdanningen kan settes i verk fra og med opptak til studieåret 2005-06"*. Vi mener at det bør vurderes nøye om dette vil gi elevene god nok tid til å forberede seg på de karakterkravene som eventuelt vil bli innført.

Hvilket alternativ som bør velges må også sees i sammenheng med hvor stor reduksjon i opptaket de ulike alternativ vil gi. Vi vil særlig peke på de geografiske skjevheter i rekruttering til allmennlærerutdanningen som de ulike alternativ kan skape. En ordning som vil føre til dramatisk reduksjon i opptaket ved de minste lærerutdanningene i de mest grissgrendte strøk av landet, vil automatisk føre til økende skjevhet i lærerdekningen mellom sentrum og periferi.

All forskning på læreres yrkesutøvelse og på hva elever legger vekt på når de skal karakterisere den gode lærer, viser at det ikke er noen entydig sammenheng mellom karakternivå og kvaliteter i yrkesutøvelsen. Likevel kan det argumenteres med at et minimumskrav til kompetanse i redskapsfagene norsk og matematikk er viktig for lærere i grunnskolen som har et helhetlig ansvar for elevers læring og læringsutbytte, og som må dekke en bredde av fag. Det samme argumentet kan brukes for å kreve et minimum av gjennomsnittlige skolepoeng.

Vi tror derfor at en kombinasjon av disse to kravene er mest tjenlig. Balansert mot hvilke utslag de ulike alternativ vil gi i form av redusert opptak, vil vi anbefale at alternativ 6 legges til grunn. Dette vil uansett medføre strengere reelle opptakskrav ved de høgskolene som i dag har størst søkning. At man ikke legger lista høyere ved høgskoler med lavere søkning kan likevel forsvares. Ved disse høgskolene har man gjerne mindre forhold og mulighet for tettere oppfølging av studentene. Og høgskolenes eget opplegg for kvalitetssikring og vurdering av skikkethet vil kunne fange opp eventuelle studenter som med dette slipper inn, men som ikke oppfyller de krav som stilles i studiet.

Ved allmennlærerutdanningen i Bodø har vi erfaring for at de krav vi stiller i studiet kombinert med vårt veilednings-, kvalitetssikrings- og oppfølgingssystem, medfører at mellom 20 og 25 % av hvert opptakskull forlater studiet i løpet av første studieår. De studenter dette gjelder er ikke alltid de med det dårligste karaktergrunnlaget, men et visst samsvar finnes.

Vi mener at et minstekrav om 35 skolepoeng kombinert med minimum karakteren 3 i de to basisfagene norsk og matematikk er et rimelig og balansert opptakskrav. Det gir flere studenter en sjanse til å prøve seg, og vi unngår de verste regionale konsekvenser for de små lærerutdanningsinstitusjonene i distriktene. Kombinert med høgskolenes eget kvalitetsarbeid med tettere oppfølging av studenter mener vi dette vil sikre en forsvarlig inntakskvalitet i allmennlærerutdanningen.

Dersom departementet likevel ønsker å gjøre porten enda trangere, vil vi sekundært anbefale at alternativ 5 legges til grunn (minstekrav om 40 skolepoeng og minimum karakteren 3 i basisfagene norsk og matematikk).

Uansett valg av alternativ, må det være en klar forutsetning at høgskolene får beholde ressursene slik at de kan beholde kompetansen. Det er viktig i en overgangsperiode å kunne omdisponere stillinger til etter- og videreutdanningstiltak. Hvis så ikke skjer vil en slik omlegging være helt ødeleggende for lærerutdanningenes kompetanse og omstillingsevne.

Et moment som ikke drøftes i UFDs brev, er muligheten for en vridning i rekrutteringen til andre typer lærerutdanning. Dette bør følges nøye opp i tiden som kommer.

HBO mener at det fremdeles må være mulig å bli tatt opp på grunnlag av realkompetansevurdering. Denne må da sees i sammenheng med de krav som stilles ved ordinært opptak. Videre anbefaler vi at det for minoritetspråklige studenter utformes særskilte opptakskrav.

Frode Mellempvik
Rektor

Stig Fossum
Høgskoledirektør

Saksbehandler: Studiedirektør Magne Rasch.